

MOTTO:

*„Viața și moartea
ți-am pus dinainte,
binecuvântare și blestem”.*

Biblia – Deuteronomul [30:19]

Fără a avea nicidecum înclinații fatalist-pesimiste, autorii prezentei lucrări, adepți ai meliorismului, nu pot face abstracție de simptomele derivei existențiale în care navighează omul contemporan și fără a avea calități meleoampice (*Meleompus* – legendarul rege vindecător din Pulos) dar mandatați prin luciditatea profesională, încearcă să pună sub lupa observației științifice și totodată să invite la o serioasă și nu doar rafistolată dezbatere interdisciplinară cel mai controversat gest al libertății de voință – gestul suicidar.

... deci să pornim pe drumul care s-ar putea să ne facă să înțelegem ce lugubre izvoare subterane alimentează „*moara scârțâitoare și scrâșnitoare a dezgustului de viață*” (F. Nietzsche) astfel încât să putem măcar deduce „prin ce alchimie a disperării apare sinuciderea drept unica ieșire din **răul de viață**” (Jean-Marie Rouart) pentru „**cei care au ales noaptea**”, sau care consideră că li s-a terminat veleatul, trăind angoasa prezentului în care se simt exilați după ce și-au închis fereastra sufletului și au tras draperia tristeții pentru a se refugia într-o lume bizară, guvernată de întunericul deprimant al singurătății lugubre, călăuzită de sclipiri luciferice prin labirintul sepulcral-mefitic aducător de jale, lacrimi și suspine în deșarta speranță a unui final apoteotic...

Capitolul I

Suicidul – Începutul unui drum sumbru spre neant

1.1. Suicidul. Etimologie. Tentația unei definiții.

Suicid. Sinucidere. Uraganul stârnit de această sintagmă deznădăcinează ființa umană din echilibrul vieții, din perspectiva dimensiunii pozitive, universal acceptabile și logice a existenței, aruncând-o în pustiul nemilos al pesimismului și, de acolo, în infernul tenebros al morții.

Un cuvânt ce se aprinde-n pasiuni și se stinge-n cripte.

Inclus în anul 1651 în Dicționarul din Oxford de către medicul și filozoful Walter Charleton (1619-1707) și folosit pentru prima dată în Franța în anul 1737 de către abatele Desfontaines (Pierre François Guyot-Desfontaines, 1685-1745, jurnalist, istoric), termenul de sinucidere, conform „Dicționarului Explicativ al Limbii Române”¹, pornind de la acțiunea desemnată de verbul reflexiv **sinucide**, **sinucid**, constatăm că derivă din francezul „**suicider**” care s-ar traduce prin „a-și lua singur viața”, „a se omorî”, fiind vorba deci despre contopirea a două cuvinte într-unul singur: „**Sine**” (=Eul, entitate fizică, dar mai ales *spirituală*) + **ucide**.

Același dicționar² relevă că substantivul **sinucidere** semnifică: „a se omorî, a-și face seama”, adică suprimarea propriei vieți, iar **sinucigașul**, cuvânt provenind din francezul „suicide”, este: „persoana care și-a luat (sau a încercat să-și ia) singură viața”.

¹ V. Berban, *Dicționar explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

² *Ibidem*.

Desigur, definiția vizează un cadru strict lingvistic, însă conotația și impactul acestui cuvânt asupra dimensiunii umane sunt atât de impresionante, încât se cuvine a aprofunda sensul lui, evident sintetic, și din perspectiva altor domenii, mai ales a celor vizate de lucrarea de față, respectiv juridic, psihologic și medico-legal.

În acest context, „Dicționarul de psihologie”³ definește sinuciderea ca:

„o formă specifică de conduită deviantă auto-distructivă”.

Același dicționar⁴ mai subliniază că:

„(...) prin sinucidere, nu se urmărește atât moartea, desființarea propriei persoane, cât mai ales **fuga de viață**, de modul în care se prezintă aceasta în condițiile date (...)”.

Deși definiția citată este destul de drastică și nu lasă loc de subterfugii, ea pare să se apropie de o posibilă imagine veridică a sinuciderii.

O definiție interesantă propune „Dicționarul sănătății”⁵, care specifică:

„Suicidul este tulburarea instinctului de conservare, prin care persoana se distruge singură, alegând o metodă fizico-chimică (spânzurare, înec, electrocutare)”.

Fiind de domeniul medical, relevantă este și definiția dată de Organizația Mondială a Sănătății⁶:

„(...) Suicidul este actul prin care un individ caută să se autodistrugă, cu intenția mai mult sau mai puțin autentică de a-și pierde viața, fiind mai mult sau mai puțin conștient de motivele sale (...)”.

³ P. Popescu Neveanu, *Dicționar de psihologie*, Editura Albatros, București, 1978.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Dicționarul sănătății*, Editura Albatros, București, 1978.

⁶ Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.), Specificații în *Dicționarul de psihiatrie* (O. Gorgos) vol. II, Editura Medicală, București, 1988.

Doctrina penală nu dă o definiție în sens strict explicativ a suicidului, aceasta deoarece sinuciderea, din perspectivă penală, nu are reverberații punitive ci doar o relevanță mai mult practică. Codul penal, spre exemplu, pune problema sinuciderii în articolul 191 care face referire la determinarea și înlesnirea sinuciderii, precum și în articolele 218 alin. (4) și 219 alin (3), unde se incriminează violul sau agresiunea sexuală urmată de sinuciderea victimei.⁷ Trebuie însă amintit celebrul penalist român V. Dongoroz⁸, care arată, legat de cadrul juridico-legal al suicidului că:

„Suicidul este actul prin care un om lucid, putând să trăiască, își provoacă singur moartea, în afara oricărei obligații etice (...)”.

Desigur, șirul definițiilor ar putea continua la nesfârșit, fiecare dintre ele aducând mai multe sau mai puține elemente noi la cele cunoscute. Un singur fapt rămâne însă cert și anume acela că marea majoritate a definițiilor converg spre constatarea conform căreia **sinuciderea este un act nenatural**, iar sinucigașul este etichetat drept anormal sau, mai radical, câteodată chiar alienat.

Dar, definițiile au fost inventate de om pentru a conota un fapt, un lucru, un fenomen și, de ce nu?, pentru a „înregimenta” între anumite limite, destul de rigide în cazul nostru, un comportament atât de complex a cărui finalitate ține deseori de sala de autopsie.

Aprofundarea unui fenomen de o asemenea anvergură ca sinuciderea (*autoliză* sau *autokirie* ori *autotanazie*) necesită un studiu vast, care interesează acele discipline ale științelor umaniste ce pot face o cât de vagă lumină în abisul acestui act care curmă anual între 800.000 și 1.000.000 de vieți.

1.2. Scurtă perspectivă istorică a suicidului

Este mai mult decât imposibil să se poată condensa o istorie a umanității, din perspectiva problematicei suicidului, în câteva pagini; pretențiile exhaustive ale unei istorii a sinuciderii frizează ridicolul. Cu toate acestea însă, lucrarea de față se vede obligată să surprindă

⁷ *Codul Penal*, Editura Lumina Lex, București 2019.

⁸ V. Dongoroz, *Drept Penal*, București, 1939.